

Duinwater stroomt sinds 1874

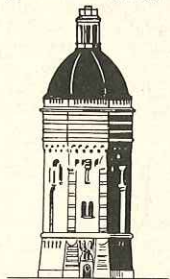
Uit de begintijd van de Haagse Duinwaterleiding zijn verscheidene namen van belang: mr. A. de Pinto, generaal-majoor ingenieur J. P. Delprat, de heren J. A. A. Waldorp en Th. Stang. Raadslid De Pinto hamerde er steeds op, dat de gemeente beter zelf een waterleiding kon exploiteren dan dit aan particulieren over te laten. Na enkele vergeefse pogingen kreeg dit hardnekkige raadslid zijn zin. In 1871 besliste de Raad de waterleiding voor rekening van de Gemeente aan te leggen, twee jaar later was men het er over eens ook

de exploitatie in eigen beheer te nemen.

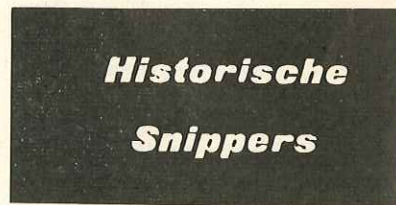
De heer Delprat was, vooral tijdens de voorgeschiedenis, de deskundige adviseur en rapporteur van de Gemeente. Hij toetste de talrijke plannen van particulieren om Den Haag van drinkwater te voorzien op hun bruikbaarheid. (De Haagse industrieel M. J. E. Vierling wilde b.v. water uit de Rijn bij Valkenburg via onderaardse buizen naar Den Haag leiden en het daar bij 't Zwitserse huisje aan het Scheveningse kanaal oppompen). Daarbij had Delprat zich een voorstelling van het duingebied gemaakt. Volgens hem rustten de duinen op een veenlaag, die oorspronkelijk op de hoogte van Amsterdams Peil lag. Hij dacht dat al het water in de duinen van regenwater afkomstig was. Aan een professor stuurde hij twee monsters duinwater, één van een plek waar slechts zuiver zand en één waar ook veen aanwezig was. De professor analyseerde de monsters en de uitkomst gaf Delprat aanleiding voortaan alleen duinwater dat niet met veen in aanraking was geweest als goed drinkwater te beschouwen. Alle plannen die een wateronttrekking beneden Amsterdams Peil beoogden keurde hij daarom af.

De heer Waldorp, voormalig hoofdingenieur bij de Staatsspoorwegen, kreeg in 1871 opdracht de gemeentelijke drinkwaterleiding aan te leggen. Hij meende met een bedrag van f 1.640.000,— het zaakje, dat in drie jaar gereed moest zijn, te kunnen klaren. Inderdaad leverde hij de niet geringe prestatie om binnen de vastgestelde drie jaar met het werk, dat o.a. het graven van bijna zes kilometer kanalen in de duinen, het leggen van 64 kilometer buis (vervaardigd in de fabriek van de heren Cochran, Grove en Co. te Ormesby bij Middlesbrough on Tees), het maken van filters, het bouwen van een machinegebouw met ke-

telhuis en de watertoren omvatte, gereed te komen! Op 24 maart 1874 werd de heer Theodor Stang — ingénieur civil mécanicien de l'université de Liège — tot directeur van het nieuwe bedrijf aangesteld, op 24 oktober van dat jaar begon de exploitatie en reeds op 1 januari 1875 waren de eerste duizend klanten aangesloten. De heer Stang was dus de eerste directeur. Hij bleef in dienst tot 1916, hij was tachtig jaar oud toen hij met pensioen ging.

Deze man was een pionier op het gebied van de wateronttrekking aan de duinen. Reeds lang voordat de opvatting in Nederland gemeengoed was gewor-

den, was Stang ervan overtuigd, dat ook zee-water de duinen binnendrong (verziltting). Gemeente-architect Van der Waayen Pietersen had in die tijd een andere mening. Die dacht, dat er in de omgeving van het strand een verticale krijtlaag bestond, die het binnendringen van het zoute zeewater belette.... De belangrijkste arbeid van deze directeur was zijn reorganisatie van de wijze van waterwinning.

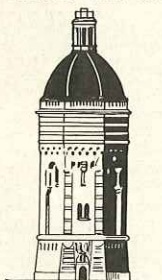
Werkte het Haagse bedrijf de eerste zeven jaren volgens de methode-Waldorp, d.w.z. het duinwater werd met open kanalen gewonnen; in de daarop volgende jaren verving de heer Stang deze open winning geleidelijk door enkele meters onder het maaiveld gelegen drai-neerleidingen, waardoor de leveringscapaciteit van het bedrijf aanmerkelijk werd vergroot.

Deze horizontale drainage breidde men later uit door het plaatsen van ondiepe — verticale — putten.

De bewoners van Den Haag bleken nl. gretig afnemers van het duinwater.

Delprat reeds had geprobeerd te ramen hoeveel water de gemeente 's-Gravenhage, gerekend op 100.000 inwoners, per dag nodig zou hebben. Le Havre, wist hij, verbruikte per dag en per hoofd 40 liter, andere Franse steden 50 tot 85 (Lyon), Edinburgh 50, Manchester 84, Brussel 80, München eveneens 80 en in Hamburg had men aan 120 liter nog niet genoeg.

Delprat nam voor Den Haag 68 liter per hoofd aan. Het doorspoelen van de riolen kon evengoed met boezemwater uit Delfland gebeuren. Een maximumproductie van 10.000 kubieke meter water per dag beschouwde hij als voldoende. Toen Waldorp zijn plan realiseerde, meende hij, dat de residentie voorlopig genoeg zou hebben aan de helft.

In de praktijk verliep het echter anders. De brandweer bleek een slokop van het duinwater. In 1882

Werving contribuanten

1. Ook in het afgelopen jaar is de werving van contribuanten voortgezet. Daarvan heeft de z.g. boekenbonnenactie als resultaat opgeleverd 58 nieuwe contribuanten, waarbij de grootste aantallen werden bereikt door O. Kaya, Gem. R. en V.C. met 33, D. Zirkzee, Soc. Werkvoorz. met 7, en A. W. van Blijswijk, D.W.L., met 5 nieuwe contribuanten, zodat de heer Kaya in het bezit is gekomen van de extra premie.

Het is geringe succes van de actie is voor het bestuur aanleiding geweest de boekenbonn met ingang van 1960 te vervangen door een waardebon, waardoor men vrij in zijn bestedingskeus is. In de toekomst zal 1 december de peildatum zijn waarop de waardebon in zijn geheel voor de tijdens het jaar (voor 1960 1 januari t/m 30 november) geworven contribuanten wordt verstrekt. Zoveel contribuanten men werft, zoveel maal zal de waarde van de bon aan gulden bedragen, terwijl de extra premie met waarde f 15,— blijft gehandhaafd. Als minimum zal echter gelden 5 nieuwe contribuanten.

De contribuanten worden nu in de gelegenheid gesteld om tegen 1 december een waardevolle bon in ontvangst te nemen, die dan met de Sint-Nicoalasuittgaven goed van pas zal komen.

2. Een wervingsactie van geheel andere aard heeft op initiatief van de heer Ir. J. H. Bakker, directeur van het G.E.B. plaats gehad. In een persoonlijk schrijven heeft deze directeur op ieder lid van zijn personeel een dringend beroep gedaan om zich voor zover dit nog niet mocht zijn geschied, op te geven als contribuant. Met het resultaat — ruim 100 nieuwe contribuanten — mogen we de heer Bakker wel van harte gelukwensen. Overigens een initiatief, dat het overnemen waard is.

stonden er in Den Haag 665 vloedkranen, die hun deel vroegen en ook voor de besproeiing van de straten en pleinen had men meer water nodig dan men aanvankelijk had gedacht. Het tarief werkte ook een grote afname in de hand. De betaling werd vroeger nl. geregeld naar de huurwaarde. In de vele Haagse hofjes kostte het duinwater per woning en per jaar een gulden! Daarbij had men bij het ontwerpen van de duinwaterleiding gerekend

op een bevolking van omstreeks 100.000 zielen en niets wees er toen op, dat Den Haag de komende jaren zo onstuimig zou groeien.

Misschien wel juist door die totstandkoming van de waterleiding? Hoe dan ook, de horizontale en verticale drainage — Stangs werk — heeft het voortbestaan van de Haagse duinwaterleiding gered. Volgens het nieuwe systeem kon men aan de immer veeleisender stad